

рухатися, вони отримують задоволення від себе, музики, спілкування.

Мені здається, це більш аматорський рівень. Але це поверхневе сприйняття танцю – просто як технічного мистецтва рухатися під музику. А мало би бути аналізування за допомогою танцю» [1].

Але хочеться звернути увагу на деяку категорію комерційних шкіл, де сценічним напрямкам сучасного танцю навчають професійно. Педагоги цих шкіл постійно підвищують свій рівень майстерності, відвідують семінари, майстер-класи, виїжджають за кордон на навчання до європейських і американських шкіл та хореографів. Вони намагаються наблизитися до загальносвітового розуміння і прояву сучасного танцю. Ці школи відрізняються наявністю авторських методик, де програма навчання вихованців включає в себе освоєння основних технік сучасного танцю. Також вони намагаються розвивати і пропагувати в Україні перформативні і сценічні проекти.

На жаль, на даний час сучасний танець в Україні не має такої художньої цінності як в країнах Європи та не розвивається як сучасний інтелектуальний вид мистецтва. Сьогодні він має споживчий характер і сприймається лише як видовище, приємне проведення часу, соціальний ритуал. У всіх європейських країнах сучасний танець вважають важливою частиною мистецтва і культури. Там створюють так звані Національні центри сучасного танцю.

Підбиваючи підсумки про актуальні питання розвитку сучасного танцю в освітньому просторі України, можна зробити наступні висновки:

1) Сучасний танець з'явився в нашій країні не так давно і шлях його розвитку досить складний.

2) Сучасний танець в Україні розвивається як на професійному, так і на аматорському рівнях.

3) Багато проблем його розвитку пов'язані не тільки з зовнішніми причинами (відсутність фінансування, освітньої системи, інфраструктури), але і з внутрішніми – недостатньо яким розумінням танцю саме як сучасного мистецтва, що вимагає тверезої системи художнього світосприйняття і мислення.

4) Система професійної освіти потребує деякого коригування цілей і завдань навчання на рівні учбових планів, програм та методичного забезпечення. Виникнення нових напрямків у хореографії диктує необхідність інноваційного підходу до професійної підготовки фахівців в цій галузі.

5) Потрібне налагодження системи професійної адаптації випускників, створення соціально-комфортних умов для їх успішної самореалізації.

6) Український сучасний сценічний танець потребує свого глядача, тобто потрібно його вирощувати, виховувати, займатися формуванням своєї аудиторії.

Вирішення вищезазначених проблем та питань зумовить подальший напрямок розвитку сучасного танцю в освітньому просторі України, забезпечить підготовку висококваліфікованих спеціалістів цієї сфери, та відкриє нові перспективи творчої співпраці і залучення до світового простору хореографічного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Антон Овчинников про сучасний танець: Це щоразу крок у невідоме // Українська правда. – 17 липня 2017. – <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/07/17/225338/>

2. Гиршон А. Современный танец как вид искусства / А. Гиршон // Танцевальный Клондайк. – 2003. – №3.

3. Никитин В. Ю. О некоторых актуальных проблемах профессионального обучения хореографов на современном этапе // Образование и общество. Научный информационно-аналитический журнал. – 2007. – №3.

4. Никитин В. Ю. Современный танец: тенденции и перспективы. – ISSN 1997-0803 // Вестник МГУКИ. – 2013. – 2 (52) март-апрель.

5. Никитин В. Ю. Хореографическое образование и обучение: тенденции и перспективы. – ISSN 1997-0803 // Вестник МГУКИ. – 2014. – 2 (58) март-апрель.

References

1. Anton Ovchinnikov pro suchasnyj tanec': Ce shhorazu krok u nevidome // Ukrain's'ka pravda. – 17 lypnja 2017. – <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/07/17/225338/>

2. Girshon A. Sovremennyj tanec kak vid iskusstva / A. Girshon // Tanceval'nyj Klondajk. – 2003. – №3.

3. Nikitin V. Ju. O nekotoryh aktual'nyh problemah professional'nogo obuchenija horeografov na sovremennom jetape // Obrazovanie i obshhestvo. Nauchnyj informacionno-analicheskij zhurnal. – 2007. – №3.

4. Nikitin V. Ju. Sovremennyj tanec: tendencii i perspektivy. – ISSN 1997-0803 // Vestnik MGUKI. – 2013. – 2 (52) mart-aprel'.

5. Nikitin V. Ju. Horeograficheskoe obrazovanie i obuchenie: tendencii i perspektivy. – ISSN 1997-0803 // Vestnik MGUKI. – 2014. – 2 (58) mart-aprel'.

Lysenko O. O., teacher of Choreography Department Separate Subdivision of Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Mykolaiv), 280lea@gmail.com

Hashenko K. I., teacher of Choreography Department Separate Subdivision of Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Mykolaiv), katrusyaka@gmail.com

Topical issues of the development of modern dance in the educational space of Ukraine

This article deals with topical issues and trends in the development of modern dance in the educational space of Ukraine. The main problems and the most important factors of «the dead season» in the development of modern dance are revealed. The structure of the national system of choreographic education where children, adolescents and adults can get education at the amateur level and professional education in our country is analyzed. The matters, the solution of which will lead to the further development of modern dance in Ukraine and will ensure the training of highly qualified specialists in this field, are settled.

Keywords: modern dance, development of modern dance in Ukraine, problem of the modern dance development, choreographic education of Ukraine.

* * *

УДК 378.014

Лукашук М. А.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ОСОБИСТІТЬ ЯК СУБ'ЄКТ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Основна увага приділяється проблемі вивчення характерних ознак особистості в системі інновацій, які виявляються через зміну типу і характеру життєдіяльності та способів підготовки до них підростаючих поколінь. Новий соціум і новий тип прогресу висувають достатньо складні вимоги до особистості, що прагне успіху, благополуччя та творчої самореалізації. Можна стверджувати, що сучасна успішна особистість – це інноваційна особистість. В свою чергу, «інноваційна особистість» – суть вираження активності інноваційного суспільства, що представляє собою «стрибок з третього в перший світ». Саме інноваційне суспільство культивує своїм основним ресурсом інтелектуальний ресурс, який уособлює інноваційну особистість.

Ключові слова: людина, освіта, культура, інноваційний тип прогресу, інновації в освіті.

Підкреслюючи потужність викликів інноваційного типу прогресу, важливо постійно відшукувати найефективніші способи тих відповідей, які може дати на ці виклики система освіти. Для цього важливо детально аналізувати стан національної освіти, що ми маємо сьогодні в Україні, причини кризових явищ та орієнтаційні напрями майбутніх інноваційно орієнтованих трансформацій. «Трансформація освіти приводить до її кризи, сутність якої полягає в невідповідності освітніх систем перспективам цивілізаційного розвитку. Подолання цієї кризи можливе за рахунок створення інноваційно відкритої, індивідуально орієнтованої освіти, моделі якої були б пристосовані до сучасного суспільства. Супроводжуючи та перетворюючи життя людини, освіта постає однією з головних системних ознак суспільства, інтелекту і творчості в просторі стрімкого зростання інфотехносфери» [1, с. 3–4]. Отже, можна зробити висновок про те, що виклики інноваційного типу прогресу, які постають перед окремою людиною суспільством загалом, потребують вироблення ефективних відповідей з боку освітньої системи. В Україні вироблення таких відповідей ускладнюється додатково через те, що в нашій національній системі освіти залишається багато рудиментарних пострадянських феноменів, що перешкоджають ефективній інноваційній трансформації освітньої сфери. Корінь останнього – в людині, яка, утверджуючись як особистість, має проникнутим духом інновацій, сприйняти інноваційний процес як необхідність, увійти в нього, сформувати в собі необхідні для цього якості.

Економіка інновацій, що лежить в основі інноваційного суспільства виступає локомотивом технологічних та соціальних перетворень, основою побудови конкурентоспроможного суспільства, об'єктом і суб'єктом зрушень, до яких може привести тільки інноваційна особистість як суб'єкт трансформаційних процесів. Суть економіки інновацій у тому, що саме інновації, які має творити і виробляти інноваційна особистість, виступають головним фактором розвитку як економічного базису, так і суспільства в цілому, що проходить етап трансформації в інформаційну епоху. Сьогодні склалася ситуація таким чином, що тільки інноваційна особистість як головний фактор інтелектуального ресурсу, може сприяти розвитку інноваційного суспільства» [2, с. 147]. Сформувався ж така особистість може виключно під впливом педагогічно компетентного інноваційно–гуманістичного навчання і виховання. Саме тому одним з ключових завдань інноваційної освіти нового формату є надання якісних, доступних та безперервних послуг, що були б орієнтовані на виявлення в кожній людині потенціалу креативності, творчості, ініціативності, покращення індивідуального і суспільного добробуту.

В цьому контексті варто підкреслити важливість світоглядно–фундаментальної функції інноваційної освіти. Навчання і виховання має бути орієнтованим на формування такого стилю життя особистості, при якому людина відчувала б свою затребуваність та користь в складних і динамічних соціальних, культурних, цивілізаційних умовах, притаманних будь–якому соціуму, що став на інноваційний тип розвитку. «Інноваційна освіта стосується не лише розробки і

впровадження нововведень – нового змісту, нових педагогічних технологій, але й процесу всебічного реформування освіти, якісних змін у способах діяльності особистості, стилі її життя. Інноваційна система ґрунтується на засвоєнні способів діяльності людини в незнайомій ситуації, наданні досвіду творчої самостійної діяльності та створення умов для зростання і розширення особистого досвіду» [3, с. 13]. Особистість в рамках інноваційно–гуманістичної філософсько–освітньої парадигми перетворюється на основну мету і основний ресурс будь–якої освітньої діяльності та інноваційної активності. Немає жодного елементу в системі інноваційної освіти, що був би винесений за межі особистісного контексту. Саме тому сучасна інноваційна освіта дуже часто називається чи не єдиним шляхом гуманізації та олюднення знеособленої матриці споживацького суспільства.

Більше того, саме освіта володіє найефективнішими засобами вироблення у людини здатностей інтегрувати подрібнений інформаційний світ в єдину феноменологічно–аксіологічну картину світу, осмислену, гуманізовану, сповнену моральних та естетичних цінностей. Тільки завдяки інноваційній освіті особистість набуває компетенцій міжсміслові, міждисциплінарної, міжсекторальної інформаційної комунікації та вибудовування міжособистісних духовних взаємозв'язків. «XXI століття, незважаючи на всю подрібненість і фрагментарність, ставить перед людиною і вимоги, що мають інтегральний міждисциплінарний характер. Враховуючи це, перед освітньою системою постає завдання відкрити громадянам можливість для розвитку з дитинства та впродовж всього життя не тільки професійних, але й особистісних компетентностей, що дозволяють б повноцінно та конструктивно проживати життя у світі, повному змін і динаміки. Громадяни мають бути професіоналами, але вони також мають розуміти та взаємодіяти з іншими професіоналами та спеціалістами в інших сферах. Для освітньої системи це означає необхідність вибудовувати цілісний простір формальних, міжформальних та неформальних навчальних практик горизонтального та вертикального характеру, а також навчально–виховного процесу за принципами «навчання в дії» та навчання впродовж життя в суспільстві, що розвивається» [4, р. 3]. Людина все одно буде прагнути до цілісного та осмисленого світоосягнення, яким би подрібненим і фрагментарним не було інформаційне середовище сучасної цивілізації. Тільки інноваційно–гуманістична освіта, що прищеплює особистості відчуття цивілізаційної динаміки, може допомогти реалізувати це прагнення, завдяки чому людина в середовищі динамічних змін та потужних інформаційних масивів виявляється спроможною вибудувати справді гуманістичний світогляд, орієнтований на всебічну самоідентифікацію та інноваційно активну самореалізацію.

Окрім того, освіта має виконувати і свою традиційну функцію підготовки людини до професійної діяльності. Хоча за інноваційного типу прогресу та пов'язаних з ним соціально–економічних викликів людина і тут буде вимагати від освітнього середовища специфічних послуг та результатів. Для життєвого успіху особистість має отримати від освіти цілу низку інноваційно орієнтованих компетентностей. Щоб бути успішною,

сучасна людина має бути готовою до самореалізації у соціально-економічному середовищі, яке багато вчених називає сьогодні «мережовим капіталізмом» або ж «креативною економікою» [5, р. 12]. Головна активність організації та індивідів в такій соціально-економічній структурі зосереджується в межах «інноваційних систем та глобальному інформаційному просторі, що ставить перед людиною нові виклики щодо професійних та особистісних компетентностей» [там же, р. 12]. Таким чином, підростаючі покоління громадян України мають набувати компетентнісної підготовки принципово нового типу. Нові особистісно-професійні компетентності мають бути орієнтовані на вміння адекватно оцінювати та розуміти процеси високої динаміки, швидко реагувати на змінні ситуації, проявляти творчу ініціативу, здійснювати професійні новації в сфері конкретної фахової спеціалізації, перспективно та результативно оцінювати власні здобутки чи професійні дії інших спеціалістів.

Для реалізації таких компетентностей особистість має володіти високим рівнем інноваційної культури. Остання своїм засадничим базисом має освітній рівень, набуті в процесі освіти знання, вміння, компетенції. Навчання і виховання, що тривають впродовж всього життя, мають надавати особистості міцний компетентнісний фундамент для постійного професійного саморозвитку і самовдосконалення. «Орієнтація особистості на інноваційну діяльність забезпечується завдяки взаємозв'язку основних компонентів її інноваційної культури: аксіологічного, інноваційно-технологічного, кооперативно-діяльнісного, комунікативного та особистісно-творчого. Інноваційна культура людини є вищим проявом її професійної компетентності, що відображає здатність фахівця до творчого сприйняття, розуміння й вираження дійсності в професійній сфері, його здатність успішно діяти в динамічному інноваційному середовищі з урахуванням специфіки професійної діяльності» [6, с. 344]. Самоідентифікація особистості в системі інновацій відбувається гармонійно і з позитивним результатом лише в тому випадку, якщо освітня підготовка людини до нового типу і характеру життєдіяльності відбувається під компетентним навчально-виховним впливом. Для України сьогодні надзвичайно гостро постає проблема забезпечення системи освіти компетентними педагогічними кадрами, що здатні здійснювати свою професійну діяльність на основі принципів інноваційності, гуманізму, творчості, суб'єкт-суб'єктності тощо. Ця проблематика також виводить дане дисертаційне дослідження на найвищий рівень актуальності в рамках сучасного вітчизняного філософсько-освітнього дискурсу.

Головним завданням інноваційної освіти, з нашої точки зору, є формування творчої, креативної, ініціативної особистості. Саме такі особистості сьогодні складають ядро людського капіталу, якістю якого й визначається рівень конкурентоспроможності соціуму, країни, держави, громади. Саме творчі особистості спроможні формувати прогресивні спільноти елітарно-лідерського характеру, адже «інноваційна особистість – це один із типів сучасної елітарної особистості, якій притаманні такі риси, як відкритість експериментам, ініціативність, креативність. Більшість учених вважають, що одна з найбільш важливих характеристик

інноваційної особистості – це її творчий потенціал, або креативність – уміня створювати щось нове, включаючи нові продукти, процеси та способи, або застосовувати відомі чи нові продукти за новим призначенням» [7, с. 235–236]. Важливим теоретико-методологічним завданням, що ставиться в даній дисертаційній роботі, є формулювання та аналіз принципів формування інноваційної системи освіти, орієнтованої на всебічну підтримку творчо-креативних компетенцій всіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

Особистість в системі інновацій є тим ключовим елементом, який рухає інтелектуальну структуру дійсності. Тільки компетентна особистість критично підходить до вже існуючих можливостей, шукає креативні способи їх вдосконалення, має насагу до впровадження новацій в інформаційну, технологічну, соціальну дійсність. Основними навичками навчання та мислення для сучасної людини мають ставати «критичне мислення та здатність вирішувати проблеми, креативність та інноваційні навички, здатність до співпраці, інформаційна освіченість, навички контекстуальних знань (contextual learning skills)» [8, с. 76]. Інновацій в системі освіти мають бути спрямовані на формування у особистості здатностей до інтегративно-креативного поєднання знань і технологій, що належать до різних сфер індивідуальної чи соціальної життєдіяльності. Важливим аспектом інноваційної освіти є вироблення у її суб'єктів комбінаторного мислення, чому також надається особлива увага в теоретико-методологічній структурі нашого дослідження.

Важливим принципом інноваційних трансформацій в системі освіти безумовно є людиноцентричність. Будь-яка інновація в навчально-виховному процесі чи в управлінні освітніми організаціями має спрямовуватися насамперед на забезпечення кожній людині максимально сприятливих умов для реалізації її креативно-творчого потенціалу. Базовий світоглядно-ціннісний принцип, що всебічно розвивається в нашому дослідженні, є глибока переконаність у тому, що «головною функцією інноваційної освіти є розвиток людини. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості для здобуття таких умов розвитку та підготовки до життя: знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності; досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що передбачає формування основних інтелектуальних, трудових, організаційних і гігієнічних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі у суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти; досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та науково-технічного прогресу; досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства» [9, с. 17]. Такий перелік завдань та принципів людиноцентричної інноваційно-гуманістичної освіти може розширюватися і доповнюватися. Але головним орієнтиром сучасного філософсько-освітнього дискурсу

є саме людиноцентризм в будь-якому прояві навчання і виховання. Особливо такий орієнтир актуальний для вітчизняної системи освіти, для якої ще залишаються характерними деякі прояви застарілих авторитарних принципів навчально-виховного процесу.

Саме в цьому аспекті для України надзвичайно актуально звучить тематика інноваційних перетворень в системі освіти. У вітчизняній освітній практиці все ще досить поширеними залишаються рудиментарні авторитарні тенденції, як на рівні навчально-виховного процесу, так і в контексті надмірно забюрократизованого адміністрування. Нашим завданням є обґрунтувати необхідність системної роботи в напрямку гуманізації навчання, виховання, організації та адміністрування освітнього процесу. Інноваційна освіта може бути виключно гуманістичною та суб'єкт-суб'єктною. «Інноваційність педагогічної діяльності полягає в тому, що вона спрямована не стільки на отримання інтелектуального або матеріального продукту, скільки на розвиток гуманістично орієнтованого типу особистості. У зв'язку з цим визначено психолого-педагогічні умови, що забезпечуватимуть інноваційну педагогічну діяльність: створення рефлексивно-інноваційного середовища пошукового характеру; безцінне прийняття педагогом кожної особистості, підхід до неї тільки з оптимістичних позицій; врахування особистісних цілей та інтересів кожного; здійснення екофасилітативного підходу; організація спільної діяльності педагога і вихованців на засадах партнерства; збагачення їх духовного змісту на кожному віковому етапі» [10, с. 305]. Такі умови, як показує практика розвинених країн, дійсно дозволяють реалізувати в рамках національних освітніх систем сміливі реформаторські проекти і програми. Інноваційне перетворення в системі освіти має бути спрямоване на результативність для кожного окремого суб'єкта навчання і виховання, а не на зовнішні ознаки самої системи. Успіх будь-якого інноваційного процесу в системі освіти визначається тим результатом, який отримує конкретна людина в розвитку своїх творчих, особистісно-професійних, соціально-комунікативних компетенцій.

Особистість, що отримує інноваційно орієнтовані освітні послуги, вчиться адекватно і критично оцінювати будь-яку робочу ситуацію, відшукувати варіативні шляхи вирішення організаційних, виробничих, технологічних завдань, обґрунтовувати споживацьку корисність і необхідність новостворюваного продукту. На яку б діяльність не спрямовувала свою активність інноваційна особистість, вона завжди прагне реалізувати власний креативно-професійний потенціал. «Проявом особистісного компоненту інноваційної діяльності є активна залученість особистості до означеної діяльності. При цьому особистість має не лише орієнтуватися в інноваціях, а й мати практичні навички їх застосування у своїй роботі, що неможливо без володіння різними технологіями та здатності до самореалізації та самостійного інноваційного пошуку. Таким чином, з одного боку, процес інноваційної діяльності сприяє становленню особистості як суб'єкта цієї діяльності, з іншого – особистість перетворює свою діяльність на засіб впливу на оточуючих» [11, с. 169]. Оволодіти такими вміннями, здатностями і компетентностями

можна виключно на основі потужного інноваційно-гуманістичного освітнього базису. Будь-яка система освіти може вважатися сучасною, ефективною та соціально корисною тільки тоді, коли вона виховує в людині перераховані особистісно-професійні компетентності. Тільки інноваційно-гуманістична освіта може формувати в країні людський капітал, що відповідає вимогам сучасної знанневої, цифрової, глобальної економіки.

Особистість сьогодні піддається значному тиску з боку глобального цивілізаційного, технологічно-інформаційного, рекламно-споживацького простору. Людині надзвичайно складно відповідати на всі виклики глобальної цивілізації та інформаційної революції. Тільки сучасна якісна і доступна освіта несе потенціал перетворення пасивного індивідуума, здатного лише споживати пропонований продукт, на творчу, креативну, ініціативну та раціонально-вибіркову особистість. «Сутність сучасного процесу навчання становить не лише збагачення особистості певною сумою знань чи формування навичок практичної діяльності, а всебічна підготовка людини до життя у глобалізованому інформаційному просторі через створення рівних умов доступу до якісної освіти, забезпечення освіти впродовж життя, формування толерантного світогляду і дискурсного характеру взаємодії народів і культур. Філософське підґрунтя навчально-виховного процесу становлять принципи пріоритету людини як особистості, свободи вибору цінностей, реалізації можливостей саморозвитку, єдності національних та загальнолюдських інтересів, системності, взаємозв'язку теорії та практики, гуманітарного і природничого знання» [12, с. 10–11]. Такі цінності може прищеплювати тільки освіта, що базується на інноваційно-гуманістичних принципах. У визначенні останніх і полягає, значною мірою, головне завдання даного дисертаційного дослідження.

Зрештою, інноваційність сама по собі передбачає толерантність, багатомірність і демократичність, адже інновація стає ефективною лише за умови вибору найоптимальнішого рішення серед багатьох можливих. Демократичність інноваційної освіти, в свою чергу, обов'язково поєднується з «утвердженням особистісно орієнтованої педагогічної системи, яка могла б реалізувати принцип гуманізму в навчально-виховному процесі як відображення людиноцентричної тенденції у розвитку сучасного світу. Тільки за умови демократизації навчального процесу можна забезпечити умови для подальшого розвитку особистості, формування в неї творчого критичного мислення» [13, с. 162–163]. Таким чином, розглянувши поняття «інновація» та «інновації в системі освіти», проаналізувавши соціокультурні та цивілізаційні детермінанти необхідності розвитку інноваційної освіти, обґрунтувавши необхідність всебічного вивчення та впровадження особистісно орієнтованих інноваційних технологій навчання, можемо зробити низку взаємопов'язаних висновків, що стосуються формулювання базових теоретико-методологічних засад дослідження інноваційних процесів в системі освіти.

По-перше, визначивши поняття «інновації» та «інновації в системі освіти» в контексті сучасного філософсько-педагогічного дискурсу, проведено детальний функціонально-порівняльний аналіз даних

феноменів. Підкреслено складну структурно–системну організацію будь–якої інноваційної діяльності, в тому числі і освітнього характеру. На основі аналізу широкого кола праць вітчизняних та зарубіжних дослідників визначено, що в структурі будь–якої інновації обов'язковими та невід'ємними є наступні елементи: інтелектуально–освітній (необхідність отримання знанневих компетенцій для творчої–інтелектуальної діяльності); навчально–виховний (важливість світоглядного налаштування на інноваційний тип мислення); науково–дослідний (в основі будь–якої інновації має бути закладений науковий, винахідницький компонент); креативно–творчий (будь–яка інновація – це насамперед творення нового); фінансово–економічний (важливо наперед визначати економічну ефективність інноваційного проекту, а також втілювати динамічний бізнесплан); виробничо–технологічний (інновація об'єктивується у формі технологій, технічних засобів, навчально–методичних інструментів тощо); маркетингово–споживацький (споживач має бути готовий сприйняти новостворений продукт, до якої б сфери ця новація не відносилась). Всі ці компоненти, безумовно, притаманні й інноваціям в системі освіти. Комплексне дослідження такої складної структури освітніх інновацій є нагальною необхідністю в контексті проведення модернізаційних трансформацій в українській системі освіти. Головною метою нашого дослідження визначено створення філософсько–освітнього концептуального обґрунтування позиції, за якої ефективні освітні реформи в нашій державі можуть базуватися виключно на інноваційно–гуманістичних принципах та пріоритетах.

По–друге, здійснивши аналітично–дискурсивний огляд ключових соціальних детермінант формування потреби в інноваційному розвитку освіти, доведено нерозривний системний взаємозв'язок між базовими цивілізаційними тенденціями, що відбуваються в глобальному інформаційно–технологічному світі, та модернізаційними трансформаціями в освітянському просторі. Найважливішим соціальним фактором інноваційного оновлення освіти, з нашої точки зору, є потужні світоглядно–ціннісні та професійно–компетентні виклики, які постають перед людиною у зв'язку із підсиленням динаміки глобалізаційних та інформатизаційних тенденцій. У випадку України такі виклики підсилюються ще й соціальними детермінантами трансформаційного, посттоталітарного характеру. Освіта, стаючи на інноваційний шлях розвитку, змушена не лише відповідати на виклики глобалізації та інформаційної революції, але й долати такі рудименти радянської системи, як бюрократизованість, авторитарність, надмірний корупційний тиск тощо. Потужним соціальним детермінантом формування потреби в інноваційному розвитку освіти є підвищені та змінні вимоги сучасного соціуму щодо особистісно–професійних компетенцій людини. Такі компетенції можуть формуватися виключно в інноваційно–гуманістичному освітньому середовищі. Нарешті, прагнення до життєвого успіху і процвітання самої особистості також можна назвати одним з важливих детермінантів формування потреби в інноваційній освіті. Маючи такий широкий перелік факторів, що визначають нагальну необхідність у потужному і

системному інноваційному оновленні вітчизняної освіти, можемо із впевненістю стверджувати високий рівень концептуально–теоретичної та практичної актуальності даного дослідження.

По–третє, проаналізувавши основні виклики інноваційного прогресу та відповідь на них системи освіти, сформульовано ключові орієнтири, на які має спрямовуватися у власній модернізації українська система освіти. Насамперед, інноваційний тип прогресу, на відміну від попередніх способів розвитку (індустріального, постіндустріального, виробничо–споживацького тощо), характеризується постійно зростаючою динамікою, за якою протягом одного покоління людей може відбутися декілька якісних технологічно–інформаційних стрибків. Людині важко постійно пристосовуватися до нового технологічного, інформаційного, пізнавального, світоглядно–ціннісного середовища. Інноваційна освіта має на меті полегшувати це завдання, прищеплюючи дитині, молодій людині особистісну компетентність до постійного саморозвитку і неперервної освіти протягом життя. Іншими словами, освіта допомагає людині бути активним суб'єктом, а не пасивним об'єктом інноваційного типу прогресу, що й робить сучасний навчально–виховний процес, збудований на принципах гуманізму та особистісної орієнтованості настільки важливим механізмом відповіді на потужні, ризиковані та динамічні виклики принципово нового типу прогресу – інноваційного. В Україні до глобальних цивілізаційних викликів додаються виклики трансформаційного соціуму, який змушений долати свій посттоталітарний стан, який безумовно відображається і на якості освіти. Все це зумовлює загальну палітру вітчизняного освітньо–філософського дискурсу, орієнтованого на проблематику імплементації ефективних інноваційних трансформацій в національну освітню систему.

По–четверте, обґрунтувавши високу актуальність проблеми особистості в системі інновацій, доведено необхідність всебічного вивчення та аналізу освітніх способів підготовки людини, особливо молодого, до постійної зміни типу і характеру життєдіяльності в сучасних глобально–інформаційних цивілізаційних умовах. Сьогодні людина потрапляє в надзвичайно складну екзистенційно–світоглядну ситуацію, коли особистісні знання, цінності, переконання, орієнтири можуть дуже швидко вступити в суперечність із постійно змінюваними об'єктивними обставинами. Людина має навчитися гнучко і креативно підходити до процесу самовизначення та самореалізації. Набути такої особистісної компетентності можна виключно в інноваційно–гуманістичному навчально–виховному середовищі. Окрім того, сучасний світ, ринок праці, виробничі, економічні, соціально–управлінські структури висувають складні і динамічно змінні умови до особистісно–професійних компетенцій будь–якого спеціаліста. Ефективно сформувати і розвивати впродовж життя такі компетенції може допомогти лише якісна інноваційна освіта. Саме тому визначення та смислової диверсифікація базових теоретико–методологічних засад дослідження інноваційних процесів в системі освіти є одним з найактуальніших завдань, що ставиться в межах сучасного філософсько–освітнього дискурсу.

Список використаних джерел

1. Колесова О. А. Інноваційна освіта в парадигмі інформаційних технологій. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.10 – філософія освіти / Олена Колесова. – Одеса, 2011. – 21 с.
2. Старовойт О. В. Концепція інноваційної особистості як соціокультурного феномена / Олена Старовойт // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя: РВВ «ЗДІА», 2017. – Вип.69. – С.147–152.
3. Скубашевська О. С. Філософія інноваційного розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні. Автореф. дис. ... доктора філософ. наук. Спец.: 09.00.10 – філософія освіти / Ольга Скубашевська. – К., 2010. – 33 с.
4. Innovation in Education / Editors: Jasmine E. Larkley and Viola B. Maunhard. – New York: Nova Science Publishers, 2008. – 235 p.
5. Education in the Creative Economy: Knowledge and Learning in the Age of Innovation / Edited by Daniel Araya and Michael A. Peters. – New York: Peter Lang, 2010. – 675 p.
6. Сидоренко Н. В. Інноваційна культура як вищий прояв загальнокультурних професійних та особистісних якостей вчителя / Н. В. Сидоренко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – №3 (37). – С.337–346.
7. Пушкар О. І. Модель процесу формування інноваційної поведінки студентів спеціальності «Технології електронних мультимедійних видань» / О. І. Пушкар, О. В. Сергієнко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – №8 (42). – С.235–241.
8. Сірий С. В. Інноваційний розвиток освіти в Україні: розглядання проблеми та засадничкі орієнтири / С. В. Сірий // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: Збірник наукових праць. – 2010. – №11. – С.65–77.
9. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті / О. А. Дубасенюк // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С.12–28.
10. Сушенко Л. О. Педагогічні інновації: від стратегії до реалізації / Л. О. Сушенко // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. – 2015. – №2 (10). – С.302–307.
11. Гончарова О. А. Інноваційна діяльність особистості як важлива умова гармонізації культурно-освітнього простору: філософсько-освітній аспект / Ольга Гончарова, Галина Тараненко // Філософські обрії: Науково-теоретичний журнал. – К.; Полтава: Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип.35. – С.162–173.
12. Андрущенко В. П. Філософія освіти ХХІ століття: у пошуках перспективи / Віктор Андрущенко. – Філософія освіти. – 2006. – №1 (3). – С.6–12.
13. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Василь Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.

References

1. Kolesova O. A. Innovacijna osvita v paradygmi informacijnyh tehnologij. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spec.: 09.00.10 – filosofija osvity / Olena Kolesova. – Odesa, 2011. – 21 s.
2. Starovojt O. V. Konceptija innovacijnoi' osobystosti jak sociokul'turnogo fenomena / Olena Starovojt // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii'. – Zaporizhzhja: RVV «ZDIA», 2017. – Vyp.69. – S.147–152.
3. Skubashevs'ka O. S. Filosofija innovacijnogo rozvytku osvity v umovah stanovlennja informacijnogo suspil'stva v Ukraїni. Avtoref. dys. ... doktora filosof. nauk. Spec.: 09.00.10 – filosofija osvity / Ol'ga Skubashevs'ka. – K., 2010. – 33 s.
4. Innovation in Education / Editors: Jasmine E. Larkley and Viola B. Maunhard. – New York: Nova Science Publishers, 2008. – 235 p.
5. Education in the Creative Economy: Knowledge and Learning in the Age of Innovation / Edited by Daniel Araya and Michael A. Peters. – New York: Peter Lang, 2010. – 675 p.
6. Sydorenko N. V. Innovacijna kul'tura jak vyshhyj projav zagal'nokul'turnyh profesijnyh ta osobystisnyh jakostej vchytelja / N. V. Sydorenko // Pedagogichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tehnologii'. – 2014. – №3 (37). – S.337–346.
7. Pushkar O. I. Model' procesu formuvannja innovacijnoi' povedinky studentiv special'nosti «Tehnologii' elektronnyh mul'tymedijnyh

vydan'» / O. I. Pushkar, O. V. Sergijenko // Pedagogichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tehnologii'. – 2014. – №8 (42). – S.235–241.

8. Siryj Je. V. Innovacijnyj rozvytok osvity v Ukraїni: rozgortannja problemy ta zasadnyč'ki orijentyry / Je. V. Siryj // Aktual'ni problemy sociologii', psihologii', pedagogiky: Zbirnyk naukovykh prac'. – 2010. – №11. – S.65–77.

9. Dubasenjuk O. A. Innovacij' v suchasnij osviti / O. A. Dubasenjuk // Innovacij' v osviti: integracija nauky i praktyky: zbirnyk naukovometodychnykh prac'. – Zhytomyr: Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka, 2014. – S.12–28.

10. Sushhenko L. O. Pedagogichni innovacij': vid strategii' do realizacii' / L. O. Sushhenko // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu imeni Al'freda Nobelja. Serija «Pedagogika i psihologija». Pedagogichni nauky. – 2015. – №2 (10). – S.302–307.

11. Goncharova O. A. Innovacijna dijial'nist' osobystosti jak vazhlyva umova garmonizacii' kul'turno-osvitn'ogo prostoru: filosofsk'ko-osvitnij aspekt / Ol'ga Goncharova, Galyna Taranenko // Filosofsk'ki obrii': Naukovo-teoretychnyj zhurnal. – K.; Poltava: Instytut filosofii' imeni G. S. Skovorody HAH Ukraїny, Poltavsk'kyj nacional'nyj pedagogichnyj universytet imeni V. G. Korolenka, 2016. – Vyp.35. – S.162–173.

12. Andrushhenko V. P. Filosofija osvity xxi stolittja: u poshukah perspektivy / Viktor Andrushhenko. – Filosofija osvity. – 2006. – №1 (3). – S.6–12.

13. Kremen' V. G. Osvita i nauka v Ukraїni – innovacijni aspekty. Strategija. Realizacija. Rezul'taty / Vasyľ Kremen'. – K.: Gramota, 2005. – 448 s.

Lukashuk M. A., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Personality as a subject of educational innovation

The study focuses on the problem of studying the characteristics of the personality in the system of innovation, which are manifested through the change in the type and nature of life and how to prepare them for younger generations. The new socium and a new type of progress put forward fairly complex demands on the personality who seeks success, prosperity and creative self-realization. It can be argued that a modern successful personality is an innovative personality. In turn, the «innovative personality» is the essence of the expression of the activity of an innovative society, which is a «jump from third to first worlds». It is the innovative society that cultivates its main resource intellectual resource, which embodies the innovative personality.

Keywords: person, education, culture, innovative type of progress, innovations in education.

***

УДК 1:37

Шмиголь М. Ф.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та політології, Одеський національний економічний університет (Україна, Одеса), 1950.09.02m@gmail.com

ОНТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС ОСВИТИ
ЯК СВИТОГЛЯДНА ПРОБЛЕМА

Метою дослідження є визначення сутнісних характеристик освіти з точки зору її існування в світоглядній структурі суб'єкту, виявлення світоглядної цілісності світу як онтологічного критерія освіти. В процесі дослідження використовувались формально-логічний, гіпотетико-дедуктивний, герменевтичний методи. У результаті дослідження були виявлені онтологічні основи освіти як фактору, що обумовлює структурну цілісність світогляду людини; зроблена спроба виявити онтологічний вимір освіти через ситуацію існування певної ціннісно-світоглядної сфери; в контексті необхідності створення адекватної сучасної освітньої концепції визначені особливості світоглядного та освітнього знання як міри наявності універсального загальнолюдського змісту базисних основ формування особистості.

Ключові слова: онтологія освіти, філософія освіти, світоглядна цілісність світу, освітнє знання, герменевтика.

Епоха глобалізації поставила перед освітою нові виклики і це не могло не привернути увагу все більшого